

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Andra Kammaren. N:o 16.

Tisdagen den 26 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Vid detta sammanträde leddes förhandlingarna af herr vice talmannen, hvarjämte på grund af förfall för sekreteraren under-tecknad jämlikt herr vice talmannens förordnande tjänstgjorde vid protokollet.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarebetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare professor Karl Warburg lider af katarr i de öfre luftvägarne och därför till-vidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar på heder och samvete.

Stockholm den 26 februari 1907.

T. Hwass.

Legitimerad läkare.

§ 3.

Vidare upplästes en till kammaren inkommen skrifvelse, så lydande:

Till Riksdagens Andra Kammare.

Från styrelsen för riksbankens afdelningskontor i Nyköping har till bankoutskottet meddelats, att af de revisorer och suppleanter, Riksdagen utsett att granska nämnda kontors räkenskaper och förvaltning, endast en revisor, godsägaren B. Weinberg, Hormesta, och en suppleant, kaptenen H. O. Schmidt, Nyköping, förklarar sig oförhindrade att deltaga i revisionen, men att öfriga revisorer och suppleanter anmält förfall.

Detta har utskottet härmed velat för kammaren anmäla, för att erforderligt val af nya revisorer och suppleanter för granskning af ofvannämnda kontors räkenskaper och förvaltning må kunna äga rum.
Stockholm den 26 februari 1907.

På bankoutskottets vägnar:

John Rettig.

Jämte det skrifvelsen lades till handlingarna, beslöt kammaren, med godkännande af de gjorda afsägelserna, att åt de vid denna riksdag af kammaren tillsatta valmännen för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i landsorten räkenskaper och förvaltning uppdraga att välja tre revisorer och tre revisorssuppleanter i de afgångnas ställe.

§ 4.

Föredrogs herr *V. L. Molls* vid kammarens närmast föregående sammanträde framställda och då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa spörsmål; och blef berörda anhållan af kammaren bifallen.

§ 5.

Vidare föredrogs, men blefvo ånyo bordlagda bankoutskottets memorial n:is 6 och 7 samt Andra Kammarrens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

§ 6.

Följande nya motioner afgåfvos, nämligen af:

herr *C. G. Johansson* i Aflösa, n:o 186, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst;

herr *P. Pehrsson* i Österby, n:o 187, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbättrade anordningar vid cirkus- och varieté-föreställningar m. m.; och

herr *E. A. Lindblad*, n:o 188, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring af 11 kap. 38 § rättegångsbalken.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

- herr *O. N. Olsson* i Heden under 4 dagar fr. o. m. den 2 mars,
» *C. T. Lind* i Tanum » 5 » » » 2 »
» *S. Nordström* » 8 » » » 27 febr., och
» *C. H. Gustafsson* i Mjölby under den 27 februari.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,56 e. m.

In fidem

Ernst Kræpelien.

Onsdagen den 27 februari.

Kl. 1 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet, så lydande protokoll:

Ar 1907 den 27 februari sammanträdde de valmän, som af kamrarna fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räknenskaper och förvaltning, för att, sedan anmält blifvit, att af de personer, som den 19 innevarande månad utsetts till revisorer och suppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i Nyköping räknenskaper och förvaltning, revisorerne majoren friherre A. Falkenberg, arrendatorn Alb. Eriksson och läroverksadjunkten I. A. Widebäck samt suppleanterna kronofogden L. C. W. Bökman, nämndemannnn Richard Andersson och ingenjören O. Möller förklarar sig hindrade att delta i ifrågavarande revision, företaga val af tre revisorer och tre suppleanter i deras ställe; och befunnos, efter valens slut, hafva blifvit utsedde till

revisorer efter herrar friherre A. Falkenberg, Alb. Eriksson och I. A. Widebäck;

herr Ahlner, Johan Edvard, länsbokhållare, Nyköping, med 28 röster,
 » Karlsson, Anders, landtbrukare, Sursa, Öferselö, » 28 » ;
 » Hedin, Otto, ingenjör, Kärbo, Nyköping, » 28 » ;

suppleanter efter herrar L. C. W. Bökman, Richard Andersson och O. Möller:

herr Tottie, K. F., landtbrukare, Lilla Kungsladugården, Nyköping, med 26 röster,
 » von Sydow, Carl Otto, kapten, Nyköping, » 26 » ;
 » Sköldebrand, Erik, godsarrendator, Rockelsta, Sparreholm, » 26 » ;

sedan beslutats, att kvarstående suppleanten kaptenen H. O. Schmidt skulle blifva förste suppleant samt ordningen mellan de nyvalde suppleanterna blifvit genom lottning bestämd.

A. Hansson i Solberga.
Carl H. Björk.

V. Tolin.
J. Bromée.

Jämte det protokollet lades till handlingarna, beslöt kammaren, att bankoutskottet skulle underrättas om dessa val samt anmodas att lämna såväl fullmäktige i riksbanken som afdelningskontoret i Nyköping och de valde meddelande om valens utgång.

§ 3.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades:

herr C. G. Johanssons i Aflösa motion, n:o 186, till bevillningsutskottet;

herr P. Pehrssons i Österby motion, n:o 187, till kammarens tillfälliga utskott n:o 1; och

herr E. A. Lindblads motion, n:o 188, till bevillningsutskottet.

§ 4.

Föredrogs, men bordlades åter lagutskottets utlåtande n:o 10.

§ 5.

Vidare föredrogs hvartera för sig och blefvo af kammaren godkända bankoutskottets memorial:

n:o 6, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Linköping och Luleå; och

n:o 7, om användande af bankovinsten för år 1906.

§ 6.

Till afgörande förelåg härefter Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 1, i anledning af väckt motion om begäran hos Kungl. Maj:t, att åtgärder måtte vidtagas för införandet af undervisning i skogsvård i rikets folkskolor och elementarläroverk.

I en inom Andra Kammaren vid innevarande riksdag väckt motion, n:r 171, hade herr C. A. Lindhagen hemställt, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära åtgärder för att undervisning i skogs-

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.

Angående undervisning i skogsvård i folkskolor och elementarläroverk.

vård i förening med anordnandet af planteringsdagar måtte äga rum vid rikets folkskolor och elementarläroverk, där ej särskilda omständigheter föranledde, att undantag härifrån borde göras.

(Forts.) Utskottet hemställde emellertid, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Lindhagen: Herr talman! Ut i det betänkande, som Andra Kammarens första tillfälliga utskott nu har afgifvit, har kommit det första afstyrkandet af de 28 motionerna. Och sedan lära väl dylika afstyrkanden komma slag i slag. Motionären är då i alla fall tvungen att uppträda på denna anskrämliga plats för att hvarje gång säga något till försvar för sin motion.

Vid remissen af de nämnda motionerna uttalade jag den förhoppning, att — oaktadt grundlagen hade skingrat dem såsom agnar för vinden åt olika håll — i alla fall de skilda utskott, som hade fått de olika motionerna till behandling, måtte försöka se saken ur den enhetliga synpunkt, som varit motionärens afsikt. Enligt min uppfattning är detta också förutsättningen för att dylika i själfva verket ganska genomgripande frågor måtte så småningom och hastigare än eljest komma fram till sin lösning, hvilken i alla fall är oafvislig. Jag hade dock icke stor förhoppning om, att så skulle ske. Och det nu föreliggande betänkandet utgör också ett bevis för, att denna min fruktan har besannats.

Det är nu så, att den nu föreliggande motionen bland de af mig väckta skogsvårdsfrågorna rör ett ämne, som nu visserligen framkommit först på kammarens bord, men som, enligt det logiska sammanhanget, borde hafva kommit sist. Men det kan utskottet knappast rå för, så däråt är ju ingenting att göra. Det förhåller sig nämligen med den saken på det sättet, att om man verkligen är en vän af skogsvård och man, såsom jag gjort, vandrat mycket omkring i skogarna i vidt skilda delar af riket samt känt ett verkligt lidande utaf att se, huru dåliga skogsmarkerna äro och hvilka stora värden gå förlustiga för land och folk genom att denna skogsmark till väsentliga delar icke är produktiv — om man har denna uppfattning och erfarenhet, då förstår man, att man måste anlita alla möjliga utvägar för att komma någon vart i afhjälpan af missförhållandet. Det första man därvid har att försöka är att förvandla enskilda skogar till allmänna, så att de komma under forstlig vård. Det andra är att söka på lagstiftningens väg, så vidt möjligt, tillhålla de enskilda att vårda sina skogar. Men när man har försökt sig på alla dessa utvägar, finner man snart, att de i längden icke alls äro tillräckliga. Det finnes en massa skogsmarker, som man icke kan nå på detta sätt ännu, i all synnerhet de skogsmarker, som tillhöra de små skogsägarna; det vill säga man kan

icke nå dem ännu, med den vård, som man på lagstiftningens väg eller genom inköp af skogarna skulle kunna vinna. Men det är då alldeles klart, att man härvid åtminstone bör försöka att på upplysningens väg ernå så mycket som möjligt. Jag har den uppfattningen, att därvid alla åtgärder, som kunna vidtagas, också böra vidtagas, och detta genast och i största möjliga utsträckning. Om så är, framstår såsom en oafvislig programpunkt, att man måste söka träffa hela landtbefolkningen i upplysningsarbetet. Och då detta närmast kan ske genom folkskolorna, i hvilka alla barn måste gå, står det för min tanke klart, att där också något måste göras. Det framgår äfven af skogsvårdsstyrelsernas berättelser, som nu afgifvits för första gången och som refererats i motionen, att obekantskap med och bristande intresse för skogens vård och betydelse äro oerhördt utsträckta; och man säger, att det är alldeles nödvändigt, att skogsägarna själfva lära sig på något sätt att inse sin egen och hela landets fördel utaf att väl vårda sina skogar. Ur denna synpunkt sedt, anser jag således, att när man genomgått de andra programpunkterna och funnit, huru mycket återstår, kommer man till den klara insikten, att man måste göra hvad man kan äfven i upplysningsafseende.

*Ingående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)*

Utskottet har kommit först med den sista frågan. Det har icke kunnat taga hänsyn till alla de andra krafven och har icke sett sammanhanget utan inskränkt sig till en pedagogisk utredning eller rättare sagdt pedagogisk konversation öfver ämnet, utan att, såvidt jag kunnat förstå, ägna något brinnande nit åt själfva saken och utan att finna sig manad att söka komma till något nytt uppslag. Jag vill påpeka, att hvad man behöfver är handling, och saken kan icke nöja mig med de vackra och vänliga ord, som utskottet uttalar på flera ställen. Utskottet har, enligt min uppfattning gått konverserande fram och tillbaka, till höger och vänster, och därunder har det i förbifarten klappat motionären vänligt på axeln och till slut i de sista orden med begagnande af 1903 års utskotts formulär stoppat en stor karamell i munnen på motionären för hans fosterländska afsikter. Jag, som andra, tycker nog om sötsaker och vänlighet. Men detta må vara i tider af dådlös ro. Nu, då det fordras handling, kan jag icke underlåta att otacksamt fästa mindre afseende vid välviljan från utskottets sida, utan fordrar hellre, att utskottet angripit tankarna i motionen, så att det må bli strid om själfva saken.

Nu hade man emellertid kunnat hoppas, att utskottet, som representerar de pedagogiska synpunkterna, gjort hvad det kunnat i detta afseende och att det verkligen på ett mera ingående sätt utredt frågan åtminstone ur dessa synpunkter. Men såvidt jag kan finna, har utskottet alldeles underlåtit äfven detta.

Jag skall härefter öfvergå till hvad enligt min uppfattning bör göras och kan göras och huru utskottet ställer sig till den saken.

Då säger utskottet som inledning, att det ligger i öppen dag,

Angående
undervisning
i skogsvård,
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

att hvarje praktisk åtgärd, som är ägnad att främja befolkningens intresse för och kärlek till skogen samt öka dess insikter rörande skogens rätta skötsel, är en fosterländsk gärning, som bör uppmuntras och understödjas. Och utskottet erkänner vidare som riktigt, att man härvid i första rummet vänder sig till ungdomen. 1903 års betänkande, till hvilket utskottet har sett vördnadsfullt upp och på hvilket utskottet åberopar sig i sitt betänkande, säger också, att alla lämpliga tillfällen, som härvid erbjuda sig, böra iakttagas för vinnande af detta mål, och att sådana tillfällen gifvas också i våra skolor. Nå, när man har sådana utgångspunkter, då måste man väl bli besjälad af ett oerhördt intresse att också komma någon vart, samt att gå förbi alla klippor och skär och klarera sådana uppkommande frågor som dessa: skall undervisningen bli hufvudsakligen teoretisk eller praktisk, skall den bli obligatorisk eller frivillig, skall den bli allomfattande eller begränsad? Utskottet har emellertid strandat på alla dessa klippor.

Om man nu tager motionen i dess helhet, så går yrkandet därpå ut, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära åtgärder för att undervisning i skogsvård i förening med anordnandet af planteringsdagar må äga rum vid rikets folkskolor och elementarläroverk, där ej särskilda omständigheter föranleda, att undantag därifrån bör medgifvas. Jag har formulerat yrkandet så där omfattande, på det att utskottet icke skulle få någon anledning att säga, att det finnes åtgärder att vidtaga, som icke fölle inom motionens ram; men jag har på samma gång antydtt i själfva motiveringen, att man kan hända icke för närvarande borde gå så långt.

Emellertid, äfven om det gjorda yrkandet ej i hela dess utsträckning kan förordas, förefinnes dock *en* åtgärd, som inom motionens *större* ram för närvarande kunde vidtagas, och till hvilken man äfven har analogi i ett föregående riksdagsbeslut. Det rör den teoretiska undervisningen. Det finnes nämligen ett kungligt cirkulär af den 4 november 1892, hvilket tillkommit på Riksdagens begäran, och hvori Kungl. Maj:t i öfverensstämmelse med Riksdagens önskan föreskrifver, »att i rikets allmänna läroverk, i seminarierna för bildande af lärare vid folkskolor och småskolor samt i folkskolorna skall vid undervisningen i naturkunnighet meddelas en efter lärjungarnas uppfattningsförmåga lämpad undervisning om de ruggifvande ämnenas natur och verkningar», och vidare, »att denna undervisning bör meddelas vid lämpliga tillfällen under de åt naturkunnighet anslagna lärotimmarna». I analogi härmed kunde man också begära, att, när undervisning meddelas i botanik, den skulle läggas så praktiskt, att man äfven meddelade barnen någon känsla för och insikt i de ämnen, hvarom motionen rör sig. Och det synes icke vara något orimligt att begära, att Riksdagen äfven i detta fall, liksom i det nyssnämnda, gingo in till Kungl. Maj:t med anhållan om en dylik föreskrift.

Hur ställer sig nu utskottet till denna sak? Jo, utskottet säger, att en »i större omfattning anordnad, rent teoretisk undervisning i skogsvård» af många skäl icke lämpar sig för folkskolorna, och att »man icke rimligen kan af barndomsskolorna fordra mera, än att de genom en väl planlagd undervisning i naturhistoriens och naturlärans elementer bibringa lärjungarna nödiga förutsättningar för att senare genom själfstudier eller särskild undervisning kunna tillägna sig erforderliga speciella yrkesinsikter». Men hvem har fordrat mera? Icke har åtminstone motionären fordrat, att det skulle införas en »i större omfattning» anordnad rent teoretisk undervisning; och jag förstår icke, hvarför utskottet gör sig så mycken möda att polemiserar mot den utgångspunkten. Något sådant kan ju icke komma i fråga. Men utskottet har däremot själf antydtt, hvart man kan komma genom att undervisningen i naturkunnighet lägges just så, att den kan i någon mån gagna det ifrågavarande ändamålet.

Med ett ord, en skrivelse från Riksdagen i det af mig nu föreslagna syftet vore nog lika mycket af behovet påkallad som Riksdagens skrivelse år 1891 angående rusedryckerna. Men man får ju icke begära orimligheter. Man ser ju, att frågan icke är »mogen», som det heter; och det märkes allra bäst på utskottets eget utlåtande. Jag skall därför afstå från ett så vidtgående yrkande, ehuru det, som sagdt, nog har fog för sig i anslutning till nämnda föregående framställning från Riksdagen.

Man kan ju här säga — såsom jag för öfrigt har hört uppgifvas — att resultatet af 1892 års cirkulär visat sig vara högst obetydligt, så att denna föreskrift är till endast på papperet. Detta skulle dock icke afskräcka mig alls; ty det är ofta så, att en idé först måste komma fram på papperet, för att sedan utveckla sig till något i själfva lifvet. Det svåraste steget är ofta just att få fram idén; men jag skall, som sagdt, afstå från en så oerhördt radikal framställning.

Så återstår då i alla fall en praktisk detalj, som utskottet själf säger sig kunna förorda, och som jag äfven tänkt mig att utskottet skulle komma fram med, hvarför jag i motiveringen gifvit några gliringar om att jag hoppades, att utskottet skulle ge sig in på den vägen. Utskottet har nämligen »i så måtto anslutit sig till motionärens framställning, att det uttalat sig för anordnandet af s. k. planteringsdagar med därvid meddelad äfven teoretisk undervisning i skogsvård vid folkskolor, där sådant lämpligen kan ske.» Ja, det är just det önskemålet, som för närvarande kan sägas vara populärt. Alla varma skogsvänner vurma för det, och kanske man kan säga, att det hos mig också är en vurm; men i alla fall är det ett önskemål, som framhålles i tidskrifter och vid möten af fackmän, och ett önskemål, som man sökt att genom det enskilda initiativet få realiseradt på åtskilliga ställen i vårt land.

Så frågas: huru skall detta gå till, och detta är en berättigad fråga.

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

Det är då till en början klart, att det måste bli en *samverkan* mellan två olika slags myndigheter, nämligen å ena sidan skogsvårdsstyrelserna och å andra sidan de pedagogiska myndigheterna. De pedagogiska myndigheterna tillhandahålla, kan man säga, barnen, och skogsvårdsmyndigheterna medlen. Dessa senare myndigheter förfoga nämligen, som bekant, öfver åtskilliga penningar, som de få från olika håll. Man kan ock säga, att de pedagogiska myndigheterna förfoga öfver lärarne; ty många folkskolelärare, ja kanske de flesta, ha ett sådant sinne för dessa saker och sätta sig så väl in i dem, att de utan biträde af någon forstman kunna gifva den erforderliga handledningen. Det är alltså icke fråga om att belasta kommunerna med några särskilda utgifter för den nya undervisningen, och icke heller att belasta själfva undervisningen med något nytt, vidlyftigt teoretiskt läroämne; utan frågan är endast att få i största möjliga utsträckning anordnade planteringsdagar och under planteringsdagarna äfven bibringa någon teoretisk undervisning i skogsvård.

Så komma vi till frågan: Skall detta vara *obligatoriskt eller frivilligt*? Nu är det ju alltid så, att om det skall bli något verkligt af här i världen, så måste det vara obligatoriskt. Men det finnes många olika slag af obligatoriska ålägganden. Man kan ju till exempel säga, att man ålägger »där så ske kan»; och det är just detta slags obligatoriska åläggande, som här skulle komma i fråga.

Vi ha redan i folkskolestadgan en föreskrift, som mycket nära ansluter sig till den sålunda ifrågasatta. Det är i § 56 i folkskolestadgan, där det heter, att »vid hvarje folkskola bör, såvidt sig göra låter, finnas ett till skolträdgård lämpligt jordland; och bör skolrådet tillse, att trädgården varder ordnad på ett för barnens undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering ändamålsenligt sätt». Där förekommer verkligen också ordet trädplantering; men om man tar hänsyn till tiden, då denna författning tillkom, och jämför stadgandet med undervisningsplanen, så finner man, att man med trädplantering menat plantering af fruktträd och möjligen prydnadsträd i dessa skolträdgårdar, således icke skogsträd. Det kan ju hända, att man genom en fri tolkning kan få fram äfven skogsträd; men att denna föreskrift aldrig kan omfatta så kallad skogssådd, det är alldeles uppenbart.

Det vore naturligtvis för sakens skull, enligt min uppfattning, allra lämpligast, att Riksdagen begärde, att i denna § måtte införas en föreskrift om att vid hvarje folkskola också, »såvidt sig göra låter», skulle anordnas planteringsdagar jämte undervisning i skogsvård i sammanhang därmed. De pedagogiska myndigheterna skulle därigenom få en uppfordrande föreskrift i sådant afseende, hvilken dock icke alls förbunde dem att göra det omöjliga, utan allenast det möjliga. Skogsvårdsstyrelserna åter, som skulle tillhandahålla penningar och samarbeta med de pedagogiska myndigheterna, ha visserligen redan sig ålagdt att »utbreda kunskap i skogsskötsel»;

men det skadade ju icke, att det kom en exemplifiering af detta stadgande i fråga om planteringsdagar vid folkskolorna.

Nu kan möjligen någon säga, att en sådan obligatorisk undervisning, som här ifrågasatts, ehuru obligatorisk endast till hälften, dock äfven den går för långt och att man bör nöja sig med fullt frivilliga initiativ. Utskottet påpekar ock, att ett par domkapitel genom cirkulär till skolråden i respektive stift verkligen hafva tagit ett dylikt initiativ. Därvid läser emellertid i ena fallet rådt tvekan, huruvida domkapitel är behörigt att föreskrifva detta; och det har ansetts, att de kunnat göra det, endast om de bestämt planteringsdagar som lofdagar, men att det vore tveksamt, om domkapitlen kunde förorda sådana planteringsdagar såsom undervisningsdagar. I hvarje fall förbinda domkapitlens anmärkningar ej till något, ehuru de naturligtvis måste framkalla en del initiativ som eljest uteblifvit.

Dylika exempel visa emellertid, att om Riksdagen icke vill inlåta sig på någon som helst obligatorisk föreskrift, så vore det ändå ett viktigt steg att hos Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till att *alla* domkapitel och *alla* skogsvårdsstyrelser skola intressera sig för denna sak, så att insikten om densammas vikt verkligen blefve mera allmänt utbredd. Det är klart, att när statsmakten tar initiativ i en sådan sak, kommer denna mycket fortare och mycket säkrare i gång; och vederbörande lystra ännu mera till ett sådant initiativ än till det, som slumpvis utgår från enskilda personer eller från underordnade myndigheter.

Nu har emellertid utskottet, som sagdt, uttalat sig just för anordnande af s. k. planteringsdagar med därvid meddelad äfven teoretisk undervisning i skogsvård vid folkskolor, där sådant lämpligen kan ske. Och utskottet tillägger, att man kanske kunnat vänta, att utskottet jämväl kommit med förslag i den riktningen. Ja, det borde man verkligen kunnat vänta; och hvarför gör ej utskottet detta? Jo, det är på följande grunder.

Utskottet framhåller först, att de myndigheter, till hvilka man här i första rummet skulle vända sig, äro skogsvårdsstyrelserna, och förmenar, att dessa enligt motionärens förslag skulle få ett formligt åläggande att hvar och en inom sitt område draga försorg om att dylika planteringsdagar komme till stånd vid respektive folkskolor. Men, säger utskottet, det kan ifrågasättas, huruvida det verkligen skulle lända till skogsvårdens fromma, att de genom ett särskildt åläggande af omförmäld art föranleddes att ensidigt rikta sina sträfvanen i detta afseende på anordnandet af planteringsdagar för folkskolebarn.

Jag förstår verkligen icke, hvad utskottet menar med denna motivering. Det borde väl utskottet, som just är ett pedagogiskt utskott, till en början förstå, att det icke är skogsvårdsstyrelserna, som kunna ålägga folkskolebarnen att göra detta, utan att det i första

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)*

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

rummet är de pedagogiska myndigheterna, som måste taga initiativet och meddela erforderligt tillstånd.

Vidare kan man ju icke förstå, hvarför en sådan föreskrift skulle anses vara en uppmuntran för skogsvårdsstyrelserna till att »ensidigt» rikta sina sträfvan den på detta. Jag begriper ej detta. I hvarje fall har åtminstone motionären aldrig tänkt sig, att hans förslag skulle medföra några sådana följder. Jag kan för min del icke förstå annat än att utskottet menar, att det blir mångsidigare, i fall man på några håll af en slump tager initiativ i detta stycke, men på en mängd andra alldeles försummar det. Men en sådan mångsidighet är ju ej alls eftersträfvansvärd. Det är tvärtom en annan sak, om hvilken man kan säga, att den gör, att de nuvarande skogsvårdsstyrelserna hafva en ganska ensidig uppgift. Och det är, att de allra flesta i öfverensstämmelse med de traditioner, som hushållningssällskapen lämnat efter sig, hufvudsakligen använt de medel, som de erhållit, till att så och plantera enskilda skogar samt utdela frön och plantor till enskilde, utan att man haft någon som helst visshet om, att dessa skogsvårdsstyrelsernas åtgöranden leda till något resultat, i ty att de enskilde sedan kunna förstöra sin skogstillgång. Jag tror det vara önskligt, att denna ensidighet i deras verksamhet blefve afhjälpt, så att de i stället i någon mån kunde ägna sig äfven åt att på ett mer varaktigt sätt upplysa folket om skogsvårdens betydelse. Som föreslagits af mig i en annan motion, böra de äfven få tillstånd att för det allmännas räkning inköpa själfva den mark, som skall skogsodlas.

Men sedan intager utskottet en helt annan position. Efter det utskottet har ytterligt ampelt vitsordat, att det är en utmärkt bra sak att anordna någon undervisning i skogsvård för ungdom, och sedan utskottet vidare sagt, att det mycket väl kan gå till på det sätt, jag här utvecklat, så kommer utskottet och säger, att det finnes andra vägar, som kanske äro ändå bättre, som skulle blifva ännu mer fruktbarande. Man skall, menar utskottet, lägga sig vinn om att undervisa i skogsvård vid folkhögskolorna och landtmannaskolorna samt i öfrigt anordna särskilda undervisningskurser här och där i landet. Och därpå böra skogsvårdsstyrelserna hufvudsakligen rikta sin uppmärksamhet och ej på allt det där andra, som utskottet förut så varmt förordat. Detta förstår jag ej alls. Det är ju icke alls meningen att på något sätt åsidosätta denna undervisning, som ju visserligen är mycket grundligare, men dock träffar endast en handfull människor. Det andra slaget undervisning är afsedt att träffa hela nationen, och det ena utesluter icke det andra. Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala säger mycket riktigt: »väl vet styrelsen, att det meddelas undervisning vid landtmannaskolor och folkhögskolor, men detta är uppenbarligen ej på långt när tillräckligt».

Ja, sedan sålunda utskottet först på det allra lifigaste vitsordat, att den af motionären påpekade vägen är eftersträfvansvärd

och sedan utskottet sedan gjort allt hvad det kan för att väcka misstanke om, att den utvägen ej är den riktiga, utan andra äro bättre, kommer slutligen utskottet tillbaka till sin första tanke på följande sätt, då utskottet säger i sina slutord, att »man torde kunna hoppas, att möjligheten att genom en i folkskolorna meddelad undervisning i skogsvård främja detta fosterländska intresse i hvarje trakt, där en sådan möjlighet förefinnes, skall af vederbörande ortsmyndigheter och lokala korporationer i växande utsträckning komma att utnyttjas». Ja, där ser man sålunda hela skillnaden mellan motionärens och utskottets ståndpunkt. Utskottet vill ej, att det skall tagas ett allmänt initiativ i detta. Det vill, att man skall lägga armarna i kors och vänta, till dess att initiativet i orterna tar ut sin rätt. Detta är ju en annan ståndpunkt än den, som motionären intagit. Jag har velat framhålla, att man i denna fråga bör slå in på helt och hållet andra och handlingskraftigare metoder, än dem man hittills brukat. Och jag hemställer till herrarne, om ej denna sak är så behjärtansvärd, så viktig, att statsmakterna böra se till, att initiativ tages mera allmänt än nu. Det är ju ej annat, som motionären begärt.

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.*

(Forts.)

Ja, herr Moll yttrade häromdagen i en interpellation, som han framställde, att ingen möda bör lämnas ospard för att främja näringarne. Men det vet ju herr Moll, att detta är, kan man säga, fullständigt illusoriskt. Vi äro ju egentligen alla från den lägste till den högste mest sysselsatta med våra lönerogleringar, och det visserligen ofta med mycket stort fog. Men det är väl ej nog med detta, att vi reglera våra löner. Vi måste ju också skapa nya produktiva värden, så att vi med framgång kunna höja dessa löner mer än vi hittills kunnat göra. Detta intresse förefinnes icke alls eller åtminstone mycket obetydligt. Jo, det kommer upp ibland vid de politiska valen. Då säger man: »vi måste ha en näringskandidat. Det är alldeles nödvändigt, något annat duger ej». Men så snart denna näringskandidat gjort sin tjänst att biträda åsikter i andra frågor, såsom i rösträttsfrågan, i militarismfrågan o. s. v., då är förtrollningen bruten. Ingen af dessa »näringskandidater», ingen af deras tillskyndare, ingen af oss andra lägger två strån i kors för att, som herr Moll sade, sedan verkligen bemöda oss om att taga initiativ för att höja de produktiva värdena.

Som sagdt, jag vill nu inskränka mig till att framställa det yrkande, som utskottet själf formulerat, att vi skola så mycket som möjligt söka åstadkomma planteringsdagar och vid dessa äfven någon undervisning i skogsvård. Vi skola bedja Kungl. Maj:t befrämja detta, antingen genom att i folkskolestadgan gifva en föreskrift liknande den, som finnes om trädgårdsskötsel, eller genom att helt enkelt uppmana alla domkapitel och skogsvårdsstyrelser att taga initiativ, ty vi komma fram fortare och säkrare på den vägen, än på den andra. Därför skall jag tillåta mig att framställa ett yrkande, hvars första del är ordagrant afskrifven ur utskottets motivering. Och

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

jag ber redan nu om ursäkt därför, att, hur skallande jaropen än komma att blifva till utskottets hemställan, jag dock kommer att tillåta mig begära votering. Ty jag har funnit, att, när en ny fråga skall fram, dess första framgång är, att man går till votering om densamma. Äfven den möda, som vi göra oss i det afseendet, har jag funnit vara ett upplysningsarbete.

Jag skall sålunda, herr talman, be att få yrka, det Andra Kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, i hvad mån åtgärder kunna vidtagas i syfte att s. k. planteringsdagar med därvid meddelad äfven teoretisk undervisning i skogsvård må genom samverkan mellan vederbörande myndigheter i största möjliga utsträckning anordnas vid folkskolorna på landsbygden i rikets olika delar.

I detta anförande instämde herrar *Zetterstrand, Nilson* i Örebro, *Eriksson* i Elgered, *Starbäck, Sundström, Olsson* i See, *Lindh* i Gäfle, *Nordin, Karlsson* i Fjäl, *Eriksson* i Rödsta, *Janson* i Bråten, *Bromé* i Billsta, *Sandin, Hörnstén, Lundström, Kronlund, Malmén, Johansson* i Öija, *af Burén, Thylander, Nilsson* i Bonarp, *Bosson, Larsson* i Klagstorp, *Nilsson* i Malmö, *Beckman* i Djurholm, *Nyström, Jönsson* i Kvarnberga, *Ericsson* i Alberga, *Pettersson* i Södertälje, *Moll, Rune, Wallis, Söderbergh* i Karlshamn, *Lundgren, Berg* i Göteborg, *Röing, Hammarström, Camitz, Forsberg, Eriksson* i Grängesberg, *Carlsson* i Malmberget, *Andersson* i Baggböle, *Olsson* i Blådinge och *Svallingson*.

Vidare anförde:

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman, mina herrar! Att herr borgmästare Lindhagen skulle vara mindre belåten med det slut, hvartill utskottet kommit rörande hans motion, det är ju intet att förvåna sig öfver. Det är lika vanligt, som det är mänskligt, att en motionär, som har fått sitt yrkande afstyrkt af vederbörande utskott, finner sig vara kanske rent af litet orättvist behandlad. Nu har herr Lindhagens anförande här vunnit en nästan enastående anslutning inom kammaren, och det lönar sig nog ej mycket att söka häfda en annan åskädning, men jag skall i alla fall tillåta mig det. På samma gång skall jag be om ursäkt, att jag vågar uttala den mening, att denna anslutning till herr Lindhagens anförande måhända närmast bör fattas såsom ett erkännande åt hans varma intresse för hvarje fosterländsk angelägenhet och i öfrigt utgör ett vittnesbörd om i hvilken hög grad orden ibland kunna göra sig till herrar öfver tanken. Beträffande nu de anmärkningar, som herr Lindhagen har riktat mot detta utskottsbetänkande, så skulle det vara rätt intressant att gå igenom dessa anmärkningar för att punkt för punkt gendrifva dem, men jag skall ej tillåta mig att upptaga kammarens tid därmed. Jag vill endast påpeka, att då herr Lind-

hagen yttrat, att vi i utskottet hafva konverserat i ämnet, så vill jag däremot invända, att äfven vi väl må hafva rätt att konversera något litet; jag tror näppeligen, att man kan fritaga herr Lindhagen från att hafva rätt omständligt konverserat för oss om detta ärendet här i kammaren. Han har tillika förebrått oss för att vi — såsom hans ord föllo sig — skulle ha klappat honom på axeln och gifvit honom karameller. Jag undrar, om han skulle hafva blifvit mera belåten, därest vi bryskt afvisat hans förslag. Vi hafva sagt hvad vi menat. Vi hafva gifvit vårt erkännande åt det vackra syftet, men vi hafva måst afvisa det mindre praktiska förslag, hvarmed man velat realisera detta syfte. Ironiskt har herr Lindhagen talat om den vördnad, vi lagt i dagen för 1903 års utskott. Vi ha haft goda skäl att ansluta oss till nämnda utskotts uttalande. För öfrigt tillhörde både jag själf och ett par andra medlemmar af utskottet samma utskott äfven år 1903, och däri må ju ligga en ytterligare förklaringsgrund till den ståndpunkt, som utskottet intagit.

Nu till ett par af de anmärkningar, som herr Lindhagen framställt. Innan jag öfvergår till dem, ber jag dock att få påpeka en omständighet, som vi hafva berört i vårt utskottsbetänkande, men som herr Lindhagen ej alls funnit anledning vidröra. Jag vill ej förbigå densamma, ty den utgör en hufvudpunkt i förevarande fråga. Denna omständighet är den, att ifrågakarande motion afhandlar en undervisning, som ligger öfver folkskolans och dess lärjungars nivå. Motionären själf har företrädesvis sysselsatt sig med folkskolan. Därför tar också jag mig friheten att närmast tala om folkskolan, och jag vill då påstå, att dess lärjungar befinna sig i en för tidig ålder för skogsvårdsundervisning. Denna undervisning ligger icke inom området för folkskolans läroplan. Visserligen har detta förhållande ej hindrat utskottet att skänka sitt erkännande åt tanken att anordna planteringsdagar och en i samband med dem meddelad undervisning i skogsvård. Planteringsdagarna ha nämligen — såsom ock alla hafva insett, hvilka sysslat med denna fråga — icke betydelse uteslutande såsom undervisningsdagar. Motionären säger själf därom i sin motion, att det väl kan hända, att ej så stora tekniska insikter kunna bibringas barnen, men att undervisningen kan *skapa kärlek till skogen*.

1903 års motionärer säga härom visserligen, att man har all anledning antaga, att vår ungdom med nöje skulle omfatta studiet af skogsvård, men de säga också, att man har ännu större skäl antaga, att denna ungdom skulle räkna anslagna exkursionsdagar som *efterlängtdade högtidsdagar*. Själfva ha vi sagt i vårt utskottsbetänkande, att man kan tillmäta dylika planteringsdagar en viss betydelse, såsom ägnade att hos barnen *räcka kärlek till skogen och intresse för dess bibehållande och vård*. Samma uppfattning går alltså igen öfverallt, där man förordar planteringsdagar för folkskolebarn. Man ser icke saken uteslutande från den synpunkten, att man skall bibringa barnen tekniska insikter — såsom motionären säger — d. v. s.

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)*

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.

Forts.)

verklig kunskap i skogsvård, utan man förordar planteringsdagar därför att man inser, att barnen skola fara väl af att komma ut i Guds fria natur en eller annan gång, och att det naturligtvis kan ha en viss betydelse för deras framtida verksamhet, om de bli bosatta på landet och få att göra med skogsvård, att de redan vid unga år få komma till skogen, få höra talas om skogen och utföra sysslor, som ha samband med skogsvård. Hufvudvikten ligger icke på själfva *undervisningen* i skogsvård, utan därpå att barnen få komma ut i det fria och få ett uppfriskande afbrott uti det vanliga skolarbetet, men naturligtvis har man uppskattat den fördel, som ligger däri, att de vid samma tillfällen kunna erhålla en syssel-sättning och mottaga intryck, hvilka kunna ha betydelse för deras framtid. Det är denna synpunkt, som hos alla, hvilka uttalat sig i denna fråga, synes hafva varit den bestämmande, och det strider sålunda alldeles icke mot hvartannat, att utskottet, på samma gång det förordat planteringsdagar, likväl hållit på, att skogsvårdsunder-*visning* såsom sådan betraktad är ett ämne, hvilket ligger utanför folkskolans undervisningsplan.

Nu har i alla fall motionären förebrått oss för att vi, då vi erkänna, att planteringsdagar och därvid meddelad undervisning kunna vara lämpliga på de platser, där förutsättningarna därför finnas, dock icke föreslagit åtgärder, hvarigenom ett sådant önskemål kunde förverkligas. Först och främst ber jag då att få hänvisa till hvad jag nysst sagt. Planteringsdagarnas betydelse får ej öfver-skattas såsom ett moment i skogsvårdsundervisningen. För öfrigt frågar jag: Hvilka åtgärder skall Kungl. Maj:t vidtaga? Motionären har i sin motion icke gifvit den allra ringaste antydning härom. Man väntar, att en motionär skall åtminstone i sin motivering om-tala, hvilka åtgärder han anser lämpliga, och gifva någon anvisning på dem, då han föreslår sådana i sin hemställan. Det finnes i hela motionen icke någon enda antydning om hvilka åtgärder som motionären anser lämpliga för sitt åtrådda syfte. Nu har han velat i sitt anförande reparera denna brist; och hvad har han kommit till? Såvidt jag kunde uppfatta, icke till något annat än att vi skola be Kungl. Maj:t och skola be domkapitlen om att föranstalta om planteringsdagar. Men, mina herrar, vi måste väl ha reda på hvad det är för åtgärder, som vi hos Kungl. Maj:t vilja anhålla om. Motionären antydde, att vi enligt hans mening borde anhålla, att Kungl. Maj:t ger oss sådan föreskrift beträffande skogsvårds-*undervisningen*, som Kungl. Maj:t gaf oss beträffande undervisningen om de ruggifvande ämnena i cirkuläret den 4 november 1892. Nu kan jag icke hjälpa, att jag på denna punkt har en annan upp-fattning än motionären. Jag anser, att då man skall börja med en dylik sak, man icke skall göra det genom att blott utfärda en förordning. Det visade sig ock beträffande det omnämnda kungl. cirkuläret, att det under en lång tid blef endast en föreskrift på papperet. Detta är, säger nu motionären, nödvändigt; hvarje sak måste först

någon tid stå på papperet, innan det kan blifva någon frukt af densamma. Jag tror icke, att det bör eller behöfver vara så. Jag tror, att om Kungl. Maj:t skulle vidtaga åtgärder för att skogsvårdsundervisningen måtte blifva införd i våra folkskolor, borde Kungl. Maj:t gå en helt annan väg, nämligen den, som jag är förvissad att man ändå till slut måste slå in på, därest ifrågavarande undervisning verkligen skall införas i folkskolorna. Beträffande undervisningen i alkohologi har man kommit till den insikten, att det icke hjälpte med 1892 års cirkulär, utan att man måste vidtaga andra åtgärder. Man måste främst sörja för att lärarne blifva i stånd att meddela ifrågavarande undervisning samt förse skolorna med nödig materiel. På sista tiden har man slagit in på den vägen vid rusdrycksundervisningen, och i samma mån man gjort det, har det blifvit utsikt till att cirkuläret af 1892 skall bära frukt. Då vi nu ha denna erfarenhet beträffande en med den nu förevarande så likartad fråga, hvarför då en gång till börja i galen ända? Om skogsvårdsundervisning verkligen skall införas i folkskolorna, så låt oss vidtaga åtgärder, som visat sig vara de enda, hvilka leda till resultat, nämligen att anslå medel och inrätta undervisningskurser i ämnet för folkskolelärarne eller också utbilda särskilda lärare, som få taga denna undervisning om hand.

Men jag tillåter mig verkligen draga i tvifvelsmål, huruvida ett sådant förfarande vore riktigt. Först och främst är det klart, att med den uppfattning jag har om skogsvårdsundervisningen, nämligen att den egentligen icke hör hemma i folkskolan, jag icke kan vara med om en sådan åtgärd. Men vidare vill jag erinra därom, att Kungl. Maj:t och Riksdagen helt nyligen vidtagit åtgärder för att främja skogsvården i landet. Dessa myndigheter ha nämligen helt nyligen bragt skogsvårdsstyrelser till stånd och föresatt dem med icke obetydliga penningmedel. Dessa skogsvårdsstyrelser äro för närvarande i liflig verksamhet trots det att institutionen är så ny. Hvar man slår upp en tidning i dessa dagar, så finner man dels annonser och dels notiser, som vittna om att i hela landet skogsvårdsstyrelserna äro i verksamhet för att sprida kunskap om skogsskötsel och skogsplantering. Och jag menar verkligen, att det under sådana omständigheter icke vore fullt på sin plats att gifva dessa skogsvårdsstyrelser, som redan äro i så liflig verksamhet, ett formligt åläggande att inrikta sin verksamhet särskildt på att anordna planteringsdagar i folkskolan. Jag tror rent af, i motsats till motionären, att det ligger en viss fara i en sådan åtgärd, ty om skogsvårdsstyrelserna befinna sig i verksamhet för att sprida kunskap i skogsvård och så Kungl. Maj:t kommer med åläggande för dem att särskildt tänka på skolorna och inrättandet af planteringsdagar, så ligger det ju nära till hands för skogsvårdsstyrelserna att tänka som så: Alltså äro Kungl. Maj:t och Riksdagen icke nöjda med vår hittillsvarande verksamhet, utan vi måste slå in på en ny väg. Man vill, att vi särskildt skola ägna oss åt barnen och

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.*
(Forts.)

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.*

(Forts.)

anordna planteringsdagar. Skulle detta icke kunna leda till att deras verksamhet blir ensidig, denna verksamhet, som nu tyckes utan vidare åtgärder utveckla sig i en verkligt lofvande riktning?

För öfrigt har jag — jag upprepar det — mycket litet tilltro till förordningar, som man utfärdar utan att på samma gång göra hvad som alltid är af nöden, om man vill ha fram något här i världen, nämligen anslå nödiga medel för ändamålet. Motionären har påvisat, att i § 56 af folkskolestadgan står taladt om att trädgårdsskötsel och trädplantering bör förekomma där sådant lämpar sig. Ja, hvar och en som känner förhållandena vet, att just sådana föreskrifter, då de icke äro åtföljda af närmare anvisningar och då det icke är sörjdt för medel för deras efterföljd, i talrika fall blifva blott en död bokstaf. Där läraren intresserar sig för saken eller andra personer inom skoldistriktet göra det, där kan det bli något af, men annars icke. Hvad för öfrigt sådana läroämnen angår, hvilka icke kunna tagas upp i hvarje folkskola, ligger en viss fara i att göra dem obligatoriska. Man skadar stundom därigenom mera än man gagnar. Jag ber att få berätta något, som relaterades i utskottet just från ett stift, där domkapitlet förordnat om skogsvårdsundervisning. Det var en ledamot i utskottet som förtäljde: Vi ha haft skogsplantering hemma hos oss och den var till en början anordnad så, att en egendomsägare i trakten bad oss komma till hans område och plantera skog. Då vi kommo dit, bjöd han på kaffe, och barnen fingo efter arbetets slut leka och hade ogement roligt. De voro därför också förtjusta och tyckte, att det hela var treffligt. Så gick det till före cirkulärets utfärdande. Så kom nämnda cirkulär och rekommenderade åt skolråden att sörja för planteringsdagar. Detta fick en annan godsägare i trakten kännedom om och han gick då till läraren och sade: Här har kommit ut ett cirkulär om skogsplantering, sådan vill jag ha på min egendom, kom till mig den och den dagen. Stället var långt från skolan, men läraren tog i alla fall barnen med sig och gick dit, och där gingo de hela dagen och planterade, men fingo ingen uppmuntran. Godsägaren hade skaffat dit en skogsplantör, och det var sålunda en kompetent person som handledde dem. Barnen arbetade från morgonen till kvällen, och sedan fingo de gå hem utan vidare. De hade långt till skolan och många sedan ännu längre till sina hem. Resultatet blef det, att både barnen och föräldrarne förklarade, att något dylikt ville de icke mera vara med om.

Ja, gör skogsplantering obligatorisk, så att dylik måste anordnas, vare sig förhållandena lämpa sig eller icke, och man skall kanske lyckas förstöra det intresse, som finnes. Jag håller före, att denna sak åtminstone tills vidare bör utveckla sig på frivillighetens väg, så mycket hellre som skogsvårdsundervisning strängt taget icke hör hemma i folkskolan.

Då man yrkar, att Kungl. Maj:t skall utfärda föreskrift om att skogsplantering skall äga rum, borde man, synes det mig, innan

man sätter sådant i fråga, framdraga åtminstone något enda exempel på att skolråd eller domkapitel ställt sig afvisande beträffande anordnandet af dylik plantering. Jag har icke kunnat från någon landsända få reda på något dylikt exempel, utan tvärtom röjer sig öfverallt ett lifligt intresse för saken, särskildt inom skogsvårdsstyrelserna, och detta mötes på det allra välvilligaste af domkapitel och skolråd; det visar sig att saken utvecklar sig och går framåt. Skulle man då icke kunna nöja sig därmed, utan nödvändigt vilja, att Kungl. Maj:t ändå skall utfärda föreskrift om saken och till på köpet en föreskrift, som likväl icke skulle förbinda någon till efterlefnad? Ty sådant har icke motionären föreslagit: där man så finner lämpligt, där skall skogsplantering äga rum. Detta är precis hvad som för närvarande sker och håller på att genom skogsvårdsstyrelser och andra intresserade alltmer förverkligas. Därom synes man då verkligen inte ha någon anledning att skrifva till Kungl. Maj:t. Vore det åter så, att man ansåge undervisning i skogsvård vara en sak, som hör hemma i folkskolan och för hvilken dess lärjungar ha nödig ålder och förutsättningar i öfrigt, och man alltså ville ha denna undervisning införd i folkskolan, så borde man vidtaga en praktisk åtgärd för ändamålet, nämligen den, att man anskaffade lämpliga personer till att undervisa i ämnet, antingen så, att tillfälle bereddes hvarje lärare att gå igenom en nödig kurs för ändamålet — ty för närvarande äro säkerligen blott ett fåtal lärare utan vidare kompetenta att meddela undervisning i ämnet — eller ock så, att särskilda personer anställdes, hvilka skulle besöka skolorna på vissa dagar och meddela denna undervisning, åtminstone tills den komme riktigt i gång. Detta är det enda verksamma sätt, hvarpå en sådan undervisning kan och bör främjas. Af principiella skäl kan jag emellertid för min del icke gå med på en sådan åtgärd, ty jag tror icke, att den står i öfverensstämmelse med det program, som man i afseende å folkskolorna bör söka förverkliga. Folkskolan är en barndomsskola och ingen yrkesskola, vare sig för jordbruk eller skogsvård eller någon annan särskild näringsgren. Vi skola utrusta barnen med de förutsättningar, som de behöfva för att finna sig till rätta, då de komma ut i lifvet, på hvilken plats de än komma att ställas, men vi skola icke äflas att i folkskolan införa yrkesundervisning vare sig af det ena eller andra slaget. Jag skall inskränka mig till detta, och det är naturligt, att jag för min del, herr talman, efter dessa uttalanden icke kan annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Anderson* i *Hasselbol*.

Herr *Svensson* i *Skyllberg*: Herr talman, mina herrar! Den tanke, som herr *Lindhagen* framkastat i sin nu till behandling framlagda motion, har en så stor nationalekonomisk betydelse, att det synes mig oriktigt, om densamma skulle utan vidare dö eller

Angående undervisning i skogsvård i folkskolor och elementarläroverk.

(Forts.)

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.*

(Forts.)

skjutas undan till en aflägsen framtid, såsom fallet skulle blifva, om man godkänner utskottets förslag. Af det lifliga bifall och varma erkännande, som följde på herr Lindhagens anförande, vågar jag tro, att kammaren biträder hans nu gjorda uttalanden och bifaller hans modifierade yrkande. Alla förstå vi betydelsen af våra skogars afkastning, att detta är en högst viktig fråga för vårt land och att vår framtid i hög grad beror på den afkastning vi kunna få af våra skogar. Vi veta, att skogarnes afkastningsförmåga i hög grad kan upphjälpas genom tjänliga åtgärder. En af dessa åtgärder är främjande af skogskulturen, och den viktigaste torde vara, att mark, som nu ligger improduktiv, göres produktiv, såvida nämligen densamma har någon förutsättning därför. Om vi så betrakta saken, låtom oss då sörja för att undervisningen i detta ämne börjar så tidigt som möjligt och att den kan tränga ned till de breda lagren. Jag är viss på att denna fråga icke är så invecklad och inkrånglad, som den föregående talaren framställde den. Jag tror, att själfva hufvudsyftet med våra önskningsmål kan vinnas genom en lindrig och enkel åtgärd, och det är: låtom oss klargöra för vederbörande skolråd, att de hafva rättighet att anordna planteringsdagar och att dessa planteringsdagar få inräknas i den lagstadgade lästiden i våra skolor. Vi kunna icke förundra oss öfver om våra skollärare icke äro benägna för att införa planteringsdagar, om icke dessa räknas dem till godo i afseende å lästiden, utan skulle komma att utsträcka densamma. Under sådana förhållanden vilja de icke vara med därom. Men låtom oss anordna det så, att planteringsdagar, där sådana blifvit införda, få inräknas i den fastställda lästiden. Jag tror, att dessa dagar skola komma att medföra lika mycken nytta som hvilken annan undervisning som helst. Jag tänker, att den här frågan kommer att mycket välvilligt upptagas af flertalet skolråd, men på en del ställen finnes icke någon tjänlig mark att experimentera med. Jag vill icke, att undervisning i skogsvård skall bli ett obligatoriskt ämne i våra skolor, utan anser att densamma bör, där så lämpligen ske kan, anordnas med praktiska öfningar på fria marken. Hvarifrån skola vi då få lämpliga lärare? Jo, de bästa lärare vi kunna tänka oss äro de af skogsvårdsstyrelsen antagna länsskogvaktarne. Dessa äro intelligenta, vakna och rappa karlar och innehafva för den undervisning, hvarom nu är fråga, till fullo såväl tillräckliga teoretiska kunskaper som ock praktisk erfarenhet och blick. Jag är förvissad om att det icke behöfs den mogna ålder, som den föregående talaren omnämnde, för att barnen skola kunna draga nytta af denna undervisning. Det vet jag af egen erfarenhet. Jag har följt med saken i 30 år och vet, att barn som vid 10, 11 eller 12 års ålder varit med om skogskultur, därvid ofta fått en blick på skogsskötseln, som de sedermera haft nytta af under hela lifvet, och många hafva blifvit dugliga skogsmän. Jag är viss på att, om det blifver fastslaget och klargjordt, att planteringsdagar få inräknas i den ordi-

narie lästiden, och skolrådets uppmärksamhet fästes härå, skolråden komma att samarbeta med skogsvårdsstyrelserna, och lika visst är, att skogsvårdsstyrelserna med största nöje och intresse skola begagna sig af denna nya apparat för att sprida kännedom om skogens vård och skötsel. Det kan på ett eller annat ställe hända, att länsskogvaktarne icke hafva tid att sköta denna undervisning. Skogsvårdsstyrelserna få nog så mycket medel till sitt förfogande, att de kunna anställa ett tillräckligt antal länsskogvaktare, och detta är en sak, som kommer att löna sig. Anställandet af erforderligt antal länsskogvaktare lämnar nog god valuta för därför hafda kostnader. Jag skall icke längre upptaga kammarens tid och ber därför att få ansluta mig till herr Lindhagens yrkande.

Angående undervisning i skogsvård i folkskolor och elementarläroverk.

(Forts.)

Med herr Svensson i Skyllberg förenade sig herrar *Hjärne*, *Vahlquist* och *Silfrerschiöld*.

Herr Forssling: Herr talman, mina herrar! Jag hör till dem, som på grund af skogens ofantliga betydelse för vårt land gärna skulle se, om något mera än hittills skett kunde göras för åstadkommande af i motionen omförmälda planeringsdagar med därunder meddelad undervisning i skogsvård i så många skolor som möjligt. Jag anser, att det skulle vara af större betydelse än mängden tror, och det skulle vara roande för barnen och behöfver icke bli betungande hvarken för barnen eller för lärarne, om, såsom nu är föreslaget, dessa planeringsdagar skulle få ingå i de obligatoriska undervisningsdagar, som äro fastställda för vårt lands skolor.

Utskottet har dock nu afstyrkt alla yrkanden på åtgärder från Kungl. Maj:ts sida i detta fall och trott, att saken bäst och lämpligast skulle främjas genom initiativ från skogsvårdsstyrelserna och domkapiteln. Men det är, såsom förut framhållits, icke sagdt, att samtliga skogsvårdsstyrelser och domkapitel äro så intresserade eller anse saken vara af så stor betydelse, att den är värd kostnaden för plantörers utsändande och plantors och skogsfröns tillhandahållande m. m., och det kan därför hända, att från flere af dessa myndigheters sida inga åtgärder komme att vidtagas i den antydda riktningen. För den skull har jag ansett, att utskottet bort i så måtto tillmötesgå motionärens yrkande, att det åtminstone i motiveringen uttalat sig för önskvärdheten af att Kungl. Maj:t skulle fästa samtliga skogsvårdsstyrelser uppmärksamhet på frågan och tillika erinra dem om vikten af att de jämte sin öfriga verksamhet för skogsvårdens främjande äfven verkade för anordnande af planeringsdagar vid så många skolor som möjligtvis kunde ske. Jag tror icke, i likhet med utskottet, att man härigenom behöfver befara den olägenheten, att skogsvårdsstyrelserna skulle komma att ensidigt fästa sig vid denna gren af sin verksamhet och fördenskull möjligen åsidosätta andra sådana, lika viktiga för deras uppgift. Jag tror,

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

som sagdt, icke detta, utan håller före, att skogsvårdsstyrelserna mycket väl kunna sköta både det ena och det andra.

Dessutom skulle jag önskat, att utskottet uttalat sig för önskvärdheten af att Kungl. Maj:t skulle ålägga samtliga domkapitel att uti cirkulär till skolråden söka intressera dessa för frågan, så att de skulle göra hvad möjligen göras kunde för att undervisning i skogsvård och planteringsdagar blefve anordnade i så många skolor som möjligt. Skolråden kunna ju, där afverkad mark finnes i skolans närhet, söka påverka vederbörande markegare, så att han genom aflägsnande af ris och marbuskar gjorde fältet lämpligt för sådd eller plantering, ty i själfva verket är det bristen på lämpliga öfningsfält, som numera hindrar, att sådana planteringsdagar anordnas och undervisning meddelas. Funnes det verkligen sådana öfningsfält öfverallt eller åtminstone vid de flesta af landets skolor, skulle hufvudskälet för anordnande af obligatorisk undervisning i skogsvård bortfalla. Men nu är det brist på öfningsfält litet hvarstädes. Det finnes nog godt om kalhuggna marker, men de äro oftast belägna på alltför långt afstånd från skolorna, så att det medför svårighet för barnen att komma dit. Jag tycker därför, i likhet med utskottet, att man icke bör verka för anordnande af obligatoriska undervisningsdagar.

Utskottet talar äfven om att bristen på forstligt utbildade män skulle lägga hinder i vägen för en sådan undervisning, men om så skulle vara fallet, torde det icke vara omöjligt för skolornas lärare att själfva med lätthet inhämta hvad som vore nödigt och äfven meddela undervisning åt barnen om huru sådd och plantering skall tillgå. Ty skogssådd är icke svårare, än att hvarje normalt utbildad människa kan på en kort stund lära sig huru det tillgår att göra så kallade såddfläckar, huru många frön, som skola nedläggas, och huru långt det skall vara mellan hvarje såddfläck m. m. Hade motionären inskränkt sitt yrkande till att fordra nu af mig omnämnda åtgärder från Kungl. Maj:ts sida och icke begärt obligatorisk undervisning och obligatoriska undervisningsdagar, tror jag, att utskottets kläm kommit att få en helt annan lydelse än den nu har.

Utskottet talar dessutom om att en mera omfattande undervisning i skogsvård icke tillhör barndomsskolan, och man måste erkänna, att utskottet härutinnan har rätt. Det gäller att så undervisa i barndomsskolan, att barnen sättas i stånd att sedermera förstå befintlig litteratur i detta såväl som i andra ämnen. Detta utesluter dock icke, att sådan litteratur utarbetas och göres tillgänglig äfven för barn.

I folkskolans läsebok finnes ett stycke, som talar om skogens stora betydelse och sättet för dess vårdande. Om detta stycke utvidgades och framställdes i en för barn mera njutbar och tilltalande form — berättelsens eller sagans måhända — är jag förvissad om att läsningen häraf skulle i någon mån bidraga till vinnande af det mål motionären förnämligast afsett med sitt yrkande, nämligen att

skapa kärlek till skogen, en kärlek, som skulle omsättas i insikter vid mognare år. Men, säger utskottet, vi skola icke meddela yrkesundervisning i våra skolor. På samma skäl, som man yrkar på undervisning i skogsvård, kunde man äfven yrka på undervisning i jordbruk, husdjursskötsel m. m. dylikt. Ja, hvarför icke, säger jag, ifall denna undervisning kunde meddelas genom roande och intresserande läsning i folkskolans läsebok.

Angående undervisning i skogsvård i folkskolor och elementarläroverk.
(Forts.)

Det kunde vara lika nyttigt att läsa sådant som att läsa mycket annat, som där nu förekommer, ja, till och med mycket nyttigare. För min del anser jag, att det vore godt, om genom enskildas eller statens initiativ utarbetades och i folkskolans läsebok infördes en afdelning, som skildrade landtmannens lif under olika årstider på åker och äng, i skog och mark, i ladugård och loge.

Denna skildring borde förhålliga landtmannens sysselsättningar såsom de för vårt land betydelsefullaste och såväl för den enskilde som för hela folket hälsosammaste. Läsningen häraf skulle afse icke så mycket att meddela kunskap som att väcka och lifva kärlek till både jorden, skogen och landtmannens lif. Jag skulle betrakta åstadkommandet af eu sådan barndomsläsning såsom en första länk i den kedja af åtgärder, som nu mer än någonsin äro nödvändiga, om vi vilja behålla landsbygdens ungdom på landet och få den att där söka sin utkomst och framtid. Vi hafva ett mönster, huru en sådan afdelning skulle skrivas, i den bok af Selma Lagerlöf, som nyligen blifvit utarbetad och skänkt till Sveriges barn.

Jag kunde icke fullständigt följa motionären öfverallt i hvad han yrkade, just därför att, såsom af motiveringen framgick, han önskade ett obligatoriskt införande af planteringsdagar med därunder meddelad undervisning i skogsvård uti alla Sveriges skolor, då jag vet, att detta icke är möjligt; men sedan motionären numera inskränkt sitt yrkande till något, som mera öfverensstämmer med min uppfattning af denna fråga, skall jag anhålla att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till det af herr Lindhagen senast framställda förslaget.

Herr *Lundell* instämde häruti.

Friherre Adelswärd: Herr talman, mina herrar! Det förefaller mig, som om motionärens förslag såväl ur pedagogisk som praktisk synpunkt vore högst behjärtansvärdt, och jag kan icke finna annat än beklagligt, att hans förslag blifvit af utskottet så snåft behandladt.

Redan nu meddelas ju i många kommuner en undervisning i skogsplantering i form af planteringsdagar, äfvensom i skogsskötsel, som har ett visst sammanhang med det slag af undervisning, hvilket i motionen närmast afses. Jag tror, att ingen kan förneka, att erfarenheten af denna undervisning, i den utsträckning den hittills förekommit, är den allra bästa. Den, som bevittnat dessa plan-

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.

teringsdagar, skall säkerligen instämma med mig däri, att de otvifvelaktigt hafva en stor betydelse och medföra stor nytta för barnen, som därigenom helt visst erhålla ett bidrag till sin uppfostran. Man har ju sett, med hvilken glädje de omfattat detta slag af undervisning.

(Forts.)

Då jag har äran tillhöra såväl skogsvårdsstyrelsen som hushållningssällskapets trädgårdskommitté inom Östergötlands län, har jag ansett det lämpligt att vid detta tillfälle meddela, att dessa styrelser haft samma tanke för ögonen, som af motionären blifvit framställd, och att de sökt vidtaga åtgärder i sådant syfte. Äfven vill jag meddela, hvilka resultat dessa åtgärder föranledt.

Redan innan någon skogsvårdsstyrelse fanns, och då skogsvården var en angelägenhet, som handhades af hushållningssällskapet, gjordes af hushållningssällskapet framställning hos domkapitlet att söka uppmuntra skogsvården genom att anordna planteringsdagar och därmed i samband stående undervisning i skogsplantering. Sedermera har skogsvårdsstyrelsen fullföljt denna tanke och i utfärdadt cirkulär meddelat, att genom skogsvårdsstyrelsens försorg kunna för dessa planteringsdagar kostnadsfritt erhållas frön och plantor äfvensom undervisning af erfarne skogsplantörer. Likaså har — jag nämner detta, då skogsskötsel står i nära sammanhang härmed, — en uppmaning utgått till skolråden i alla församlingar att begagna sig af förefintligt tillfälle att låta skollärarne erhålla undervisning i skogsskötsel och därmed i samband stående plantering och sådd. Emellertid har resultatet af dessa åtgärder visat sig vara ganska ringa, då endast ett relativt fåtal skolråd inom länet ansett sig böra begagna det erbjudna tillfället. Anledningen härtill känner jag icke, men troligen beror detta dels därpå att skollärarne själfva ansett, att detta slag af undervisning är ett extra arbete, hvilket de icke äro skyldiga att åtaga sig, dels ock därpå, att de icke erhålla någon ersättning därför, hvartill kommer att det icke är fullt utredt, huruvida detta slag af undervisning får ingå såsom en del af undervisningen i allmänhet eller om dessa dagar äro att anse såsom fridagar.

Emellertid torde det vara tydligt, att, såsom förhållandena nu äro ordnade, skolråden mycket litet begagna sig af de möjligheter, som förefinnas för undervisning uti ifrågavarande afseende. Jag tror därför, att det vore fördelaktigt, om åtgärder vidtoges för befordrandet af sådan undervisning, och ett steg i sådan riktning är nu taget genom det af motionären väckta förslag.

Jag anhåller, herr talman, att få hemställa om bifall till det yrkande, som blifvit af motionären senast framställt.

Herr Jönsson i Kvarnberga: Herr talman, mina herrar! Då jag instämde uti motionärens anförande och det yrkande, som af honom framställdes, hade jag icke ämnat begära ordet, men det är

med anledning af några sedermera fällda yttranden, som jag känner mig manad att yttra några ord.

Det har sagts, bland annat, att ifrågavarande arbete ställde sig mindre praktiskt, men detta beror väl på huru man anordnar det samma. Den föregående talaren har framhållit betydelsen af planteringsdagar, men jag för min del anser att, huru gagnande det än är, att dessa planteringsdagar eller detta arbete försiggår på enskilda jordägares mark, det blir mycket bättre, om kommunerna eller skolråden inköpa några tunnland eller hektar mark, som icke är odlingsbar och icke heller lämnar något bete. Sådan mark förefinnes inom vårt lands samtliga län ända ned i Skåne, hvilket afven framgår af skogsvårdsstyrelsernas berättelser för år 1905. Det heter i redogörelsen för Malmöhus län: »Länet är skogfattigt. Vidsträckt ljungryar och sandmarker finnas, som nu ligga så godt som värdelösa, men böra skogsodlas.»

Om kommunerna inköpte en större eller mindre areal och läte använda denna jord till planteringar för folkskolan, då skulle för hvarje år, som där planterades, på detta sätt skapas nya värden, och det skulle icke dröja många år, förrän denna plantering skulle stå såsom en maning för den omgifvande bygden att handla på samma sätt. Men jag anser, icke endast att det på denna sålunda inköpta areal bör planteras, utan då skogsvårdsstyrelserna tillhandahålla såväl frön som plantor, så kunna skolråden eller de, som rekvirera desamma, taga så mycket, att barnen, som varit med om att plantera på den vanliga planteringsdagen, kunna få ett antal plantor — ett 50- eller 100-tal — med sig hem, och jag tror icke, att det skall finnas en fader, som är ägare af ett jordstykke, — särskildt om det är ljungeväxt mark — hvilken skall neka sitt barn att plantera dessa plantor. Om därmed fortsättes år efter år, hafva dessa barn genom denna skogsskötsel blifvit fästade vid hemmets torfva och lämnat efter sig ett minne, som skall bära vittnesbörd om deras gärningar för många årtionden framåt. Man kan således enligt min tanke ordna denna sak på ett mycket praktiskt sätt, endast man vill gripa verket an och icke lägga armarna i kors och endast gifva sitt gillande åt motionen och sedan låta därvid bero.

Hvad nu frågan beträffar, att detta arbete skulle vara öfver folkskolans nivå eller att barn på 10 och 13 år icke skulle kunna utföra detsamma, så har jag för min del en alldeles motsatt erfarenhet därom. Barnen kunna mycket väl utföra detta arbete med någon liten ledning, och det öfverstiger ingalunda deras förmåga.

Vidare har det sagts, att lärarkåren icke skulle kunna bibringa barnen denna undervisning, något som verkligen slog mig med häpnad. Jag är bekant med många folkskollärare i Skåne, men jag kan icke erinra mig en enda af dem, om hvilken jag skulle kunna säga, att han icke skulle äga förmåga att vägleda barnen vid planteringar. Tvärtom vågar jag garantera, att i detta arbete kunna

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)*

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

de mycket väl gifva barnen handledning. Hvad som yttrats härom bortfaller således helt och hållet. Endast lämpliga jordområden varda för ändamålet upplåtna, så möter enligt min öfvertygelse intet hinder från lärarnes sida att meddela barnen undervisning uti ifrågasvarande afseende. Om barnen lämnas tillfälle att under skoltiden verkställa planteringar, så skola barnen säkerligen glädja sig däröfver, då de finna, huru en ljunghäls genom deras arbete förvandlats till skogbärande mark.

Jag skall nu icke längre upptaga kammarens tid, men har med det nu sagda velat på det varmaste yrka bifall till det af den ärade motionären framställda yrkandet.

Herr Åkerlund: I motsats till en del föregående talare håller jag före, att just detta undervisningsämne bör höra till folkskolan, då man betänker, att denna undervisning är nödvändig för hela vårt land alltifrån söder och så långt det sträcker sig åt norr. Och den som i likhet med mig sett, huru dessa små parflar, när de utsläppts från skolrummet i den friska luften, med fröjd och nit egnat sig åt denna plantering, och sett, huru dessa barn, då de blifvit något vuxna, vallfärda till de ställen, där de gjort sina planteringar, — den skall finna, att denna undervisning ovillkorligen är till gagn och nytta. Och så som motionären nu inskränkt sitt yrkande vill jag instämma med honom.

Men det var icke för att säga detta jag begärde ordet, utan för att lämna en upplysning. Jag har sedan många år använt skolbarn till skogsplantering; och sedan den nya skogsvårdslagen kommit till stånd, finnes det icke arbetskrafter på landsbygden, utan man måste använda skolbarn.

För några år sedan var det en folkskoleinspektör, som föreskref, att de planteringsdagar, som sålunda anordnades, icke skulle få inräknas i den ordinarie undervisningstiden. Jag protesterade där emot. Vi hade en samvetsgrann skollärare, som följde inspektörens föreskrift, hvilket föranledde mig att vända mig till dåvarande statsrådet Berg. Denne lofvade att göra något åt saken, men han hann icke med det. Nu har jag vändt mig till statsrådet Hammar-skjöld, och han har sagt, att antingen är ett cirkulär utfärdadt eller också hafva vi att vänta ett sådant. Hufvudsaken är emellertid, att skoloråden få veta, att de hafva rättighet att bestämma planteringsdagar. Kommer man så långt, tror jag det går mycket bra med resten.

Jag yrkar bifall till herr Lindhagens senaste förslag.

Herr Ström: Herr talman, mina herrar! Det var egentligen med anledning af friherre Adelswärds yttrande som jag begärde ordet. Den ärade talaren framhöll, att i det skogsvårdsområde, där han hade äran vara ledamot i skogsvårdsstyrelsen, man utsändt cirkulär till skoloråden och hemställt, huruvida de voro villiga att

anordna skogsplanteringsdagar för skolungdomen, men att denna maning endast i få fall hörsammats. Jag vill därför meddela, att skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län har förfarit på samma sätt, men icke fullt så omständligt, som friherre Adelswård nämnde. Vi hafva nämligen alldeles icke ansett oss behöfva gå till domkapitlet, utan hafva vändt oss direkt till skolråden i alla församlingar inom länet. Och i Kopparbergs län hafva alla församlingar, så när som på tre eller fyra, förklarat sig mycket tacksamma för att få sådana planteringsdagar. Då blef frågan, huru skogsvårdsstyrelsen på lämpligt sätt skulle anordna saken för att kunna efterkomma dessa församlingars önskan; och detta kunde icke ske på annat sätt än genom att anordna en särskild kurs för plantörer, emedan dessa planteringsdagar komma nästan på samma gång inom hela länet. Att inom 40 à 50 socknar med flera folkskolor inom hvarje socken anordna plantering, fordrar många instruktörer, och därför måste man söka instruera sådana, som i detta fall skulle kunna lämna handledning. Vi tänkte oss att åtminstone icke i första hand använda skollärare, som kanske icke vore fullt lämpliga för det ändamålet, utan att i första rummet sådana personer, som genomgått en skogsplanteringskurs, skulle användas till att meddela undervisning; sedan kunde lärarne en annan gång fortsätta.

Detta visar emellertid, att intresset för sådana planteringsdagar var stort. Och det skulle vara högst beklagansvärdt, om skolråden icke skulle hafva rättighet att bevilja sådana dagar, och om dessa icke finge inräknas i den allmänna lärotiden.

Däremot att obligatoriskt ålägga skolråden att anordna sådant vill jag icke vara med om. Och jag föreställer mig, att det obligatoriska åläggandet var den sak, som utgjorde hufvudskalet för afslag, då motionen förra gången var före och som också utskottet nu fäst sig vid. Men att skolråden skulle få en sådan rättighet, bör väl vara det allra minsta man bör göra. När nu motionären mera bestämdt uttalat sig i detta syfte, synes det mig vara allt skäl att biträda hans nu framställda förslag, hvartill jag tillåter mig att yrka bifall.

Herr Sandquist: Herr talman! Då denna fråga, hvarom motionären nu framställt yrkande, har för mig sedan många år tillbaka varit en fråga af stort intresse och en fråga, som ju mer och mer, till följd af den pågående skogssköfvingen i vårt land, måste anses vara af allt större och större betydelse, har jag ansett, att jag vid densammans behandling borde säga några ord.

Det har icke litet förvånat mig, att den ärade ordföranden i det utskott, som behandlat herr Lindhagens motion, har kunnat tilldela Sveriges aktningvärda lärare- och lärarinnekår ett sådant underkännande betyg, som att den skulle vara i saknad af läskunnighet, ty något annat oundgängligt kompetenskraf fordras väl icke än att kunna läsa och uppfatta hvad man läst. Skulle icke

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)*

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

vår lärarekår vara i besittning af de kunskaper och kvalifikationer, som erfordras för att taga de små med sig och lära dem plantera skog? Så långt tillbaka som 1877 meddelades i den folkskola, där jag då var lärare, undervisning åt barnen i skogssådd; det var just i den kommun, där en af de föregående talarne, herr Akerlund, är bosatt. Jag ber att, ehuru jag icke numera är skollärare, få på det varmaste inlägga min protest mot det underkännande betyg, som lärarkåren fått af ordföranden i det utskott, som behandlat denna motion. I folkskolestadgan föreskrifves, att undervisning skall meddelas åt barnen i »trädgårdsskötsel och trädplantering», och nu ifrågasättes undervisning i skogsvård. Det är väl icke tänkbart, att det skall vara så stor skillnad mellan att undervisa i trädgårds-skötsel och trädplantering å ena sidan och skogsplantering å andra sidan, så att lärare och lärarinnor skulle äga förmåga att bibringa kunskap i afseende på det förra ämnet, men vara oförmögna i afseende på det senare.

Jag ber att, jämte instämmande i hvad som förr yttrats till förmån för det yrkande, som den ärade motionären gjort, och med anledning af hvad jag nu anfört, få yrka bifall till motionärens yrkande.

Herr Johansson i Jönköping: Jag har uppkallats af den föregående talarens protest mot hvad jag förut yttrat. Jag skulle hafva kränkt den svenska folkskollärarkåren genom att underkänna dess kompetens i fråga om skogsvårdsundervisning. Jag tar denna herr Sandquists protest mycket lätt. Ty jag har icke kränkt den svenska folkskollärarkåren. Jag har endast sagt, att denna kårs medlemmar i allmänhet, enligt mitt förmenande, icke utan vidare torde vara kompetenta att meddela undervisning i skogsvård. Naturligtvis har jag därvid icke talat om särskilda undantag, ty sådana finnas ju alltid. I det hela torde emellertid nog denna kår själf i detta afseende hafva samma uppfattning, som jag uttalat.

Jämförelsen med undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering är naturligtvis här alldeles icke på sin plats. Ty i detta ämne får hvarje lärare undervisning under sin seminarietid. Men jag vet icke något seminarium i Sverige, där man får undervisning i skogsplantering; något sådant förekommer alldeles icke. Men tacka för det, att folkskolans lärare och lärarinnor äro kompetenta att undervisa i trädgårdsskötsel och trädplantering, då de häri genomgått en fyra års kurs, praktisk och teoretisk, vid vederbörande seminarium! Och likväl ber jag att få säga, att undervisningen i trädgårdsskötsel och trädplantering vid vårt lands folkskolor ingalunda har så stor utbredning, som man skulle önska och kunde vänta, då ämnet i fråga både är upptaget i folkskolestadgan bland folkskolans där angifna läroämnen, och undervisning i detsamma meddelas åt lärare och lärarinnor under deras seminarietid.

Huru nu än härmed må förhålla sig, så ber jag i afseende å herr Sandquists protest få upprepa, att jag vet mig bestämdt icke

hafva sagt något om landets folkskollärarekår, som denna kår kan komma att känna sig kränkt af.

Eftersom jag har ordet, skall jag be att få göra ett par anmärkningar till hvad förut sagts. Jag förstår mycket väl, att efter herr Lindhagens entusiastiska anförande stämningen i kammaren är emot utskottet, i synnerhet som motionären så högst väsentligt modifierat sitt yrkande, att afgörandet nu alldeles icke står mellan motionärens ursprungliga förslag och utskottets, utan emellan detta senare och ett nytt förslag. Icke desto mindre tillåter jag mig, som ser denna sak en smula mer nyktert, att göra några anmärkningar till hvad som förekommit under debatten. Det har sagts af en talare att skolråden borde inköpa ett par hektar jord i närheten af hvarje skola och skicka barnen dit att plantera skog. Ja, det har till och med yttrats, att sedan skogsvårdslagen kom till stånd, har det visat sig, att det icke finnes arbetskrafter att verkställa den skogsplantering, som enligt denna lag skall verkställas på landsbygden, och att det därför är nödvändigt att tillgripa folkskolebarnen och sätta dem till skogsplantering, för att skogsvårdslagens föreskrifter skola kunna uppfyllas. Dessa yttranden göra det klart för mig, huru litet man i själfva verket tänkt sig in i den föreliggande frågan, liksom de ock visa, hvilka tendenser det är, som trädt fram för att stödja motionärens förslag. Min öfvertygelse är, att det beslut, som kammaren nu går att fatta, icke kommer att leda till synnerligt stora praktiska resultat utöfver det som redan dag för dag sker i våra bygder. Saken är — hvad anordnandet af planteringsdagar angår — under utveckling, och denna går raskt framåt. Riksdagens beslut kommer naturligtvis icke att hindra hvad som nu i detta afseende redan pågår. Men att det i och för sig skulle synnerligen främja saken, tror jag icke.

Jag vidhåller i allt fall mitt yrkande.

Herr Svensson i Skyllberg: Blott ett par ord med anledning af den senaste talarens yttrande. Han sade, att han förstod, hvad som låg under, nämligen att här ingick tanken på att få billig arbetskraft till skogsplantering. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att om det skulle blifva en eller två planteringsdagar om året i hvarje skoldistrikt — mera kan det icke blifva fråga om — så kan det icke inverka på en skogsägares ekonomi, något att tala om åtminstone. Denna sak bör således inte afskräcka herrarne från att bifalla det yrkande, som framställts af herr Lindhagen.

Beträffande frågan om lärarkrafterna vill jag än en gång understryka hvad jag sagt därom, att det i regel kan vara tillräckligt att man tillsätter en eller möjligen i stora län två extra länsskogvaktare, som få lämna undervisningen. Skogssådden kan ju pågå 6 à 8 veckor hvarje år, och den kan då af samma lärare medhinnas på rätt många ställen.

*Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.*

(Forts.)

Angående
undervisning
i skogsvård i
folkskolor och
elementar-
läroverk.
(Forts.)

Som sagdt, jag tror, att alla skäl tala för att vi nu ansluta oss till herr Lindhagens i dag gjorda framställning.

Öfverläggningen var härmed slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på afslag därå och bifall i stället till det af herr Lindhagen under öfverläggningen framställda yrkandet; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å första tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 1, bifaller det af herr Lindhagen under öfverläggningen framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar,

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 126 ja mot 45 nej; och hade kammaren alltså bifallit det af herr Lindhagen under öfverläggningen framställda yrkandet.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 7.

På förslag af herr talmannen, som sade sig hafva om tiden för valen samrådt med Första Kammarens talman, beslöt kammaren att nästa fredag den 1 mars företaga val af tjugufyra valmän för utseende af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, äfvensom af sex suppleanter för dessa valmän.

§ 8.

Afgåfvos följande nya motioner, nämligen af:

herr vice talmannen *P. Pehrson m. fl.*, n:o 189, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af egendomen n:o 1 i kvarteret Sjöhästen i Klara församling i Stockholm m. m.;

herr *O. Olsson* i See, n:o 190, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst;

herr *J. Åkesson*, n:o 191, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst;

herr *O. W. Redelius*, n:o 192, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst; och

herr *P. Pehrsson* i Österby, n:o 193, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Ifrågavarande motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 9.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 13, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar;

n:o 14, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i anledning af verkställd granskning af riksgäldskontorets förvaltning; och

n:o 15, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till vissa hamnarbeten.

Vidare anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 19, i anledning af väckta motioner om internering af alkoholister; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om ändring af 18 kap. 16 § strafflagen.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *andra* hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *tredje* hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 27, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Morjärv till Lappträsk m. m.; och

n:o 28, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för Dejeffors—Forshaga järnvägs och slussverks aktiebolag från skyldighet att underhålla järnväg vid Dejeffors;

bevillningsutskottets betänkande, n:o 11, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt att hos generaltullstyrelsen erhålla upplysning rörande tullbehandlingen af varor, afsedda att till riket införas;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 11, i anledning af väckt motion om upphäfvande af fräls-
mäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål;

n:o 12, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag
till lag angående aflösning af afgäld från afsöndrad lägenhet; och

n:o 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen
med begäran om framläggande af förslag till lagbestämmelser i
fråga om äganderätten till allmänna vägar;

Andra Kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 2, i
anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Kungl Maj:t
rörande vissa ändringar i kungl. förordningen angående eldfarliga
oljor och vissa andra därmed jämförliga vätskor den 26 november
1875; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, i
anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående
bestämmelser i syfte att för försäljning af preserveerade ägg skola
gälla samma föreskrifter som för försäljning af margarin.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *O. Olsson* i See under 5 dagar fr. o. m. den 1 mars,
» *J. Åkesson* » 7 » » 1 » och
» *L. Eriksson* i Bäck » 10 » » 28 februari.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,25 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.